

ריבזום על סדר היום – המדע על פי לונדון את קירשנבאום

רוני ערמון, אילת ברעם-צברי ויעל בראל-בן דוד*¹

תקציר

מאמר זה בוחן ראיונות עם מדענים ששודרו בתכנית לונדון את קירשנבאום בשנים 2009-2011 כמקרה מבחן לאופן שבו הדיווח חדשותי מציב את המחקר המדעי כמרכיב בסדר היום הציבורי. לצד אפיון הערכיות החדשותית, שעמדה בבסיס הבחירה של כתבות בנושאי מדע לשידור בתכנית, בוחן מחקר זה כיצד ערכיות זו באה לידי ביטוי בתהליך הפקתן של הכתבות וצורת הצגתן בתכנית כרלוונטיות לציבור. באמצעות ניתוח תוכנם ומיקומם של הראיונות בליין-אפ של התכנית, ראיונות עם צוות התכנית, וניתוח פרטני של האינטראקציה בין מגישי התכנית, מצביע מחקר זה על ערכיות חדשותית כמשתנה הקיים בתווך שבין המשמעות הציבורית והמשמעות המדעית של המחקר המדע. סגנון הגשה ציני והומוריסטי, גמישות במיקום הכתבות במהדורה ופרוצדורת הפקה ביזורית באופן יחסי אפשרו לצוות התכנית למצב מחקרים רבים כחדשותיים למרות מורכבותם וריחוקם מסדר היום העיתונאי והציבורי. בעוד ממצאים אלו מצביעים על ייחודה של התכנית, הם מראים כיצד ניתן באמצעות ראיון חדשותי להפוך את המחקר המדעי לסיפור רלבנטי ומעניין עבור כלל הציבור. על בסיס הממצאים שיוצגו ייטען, כי ערכיות חדשותית יכולה להוות גשר, ולא רק חסם, בין עיתונאים ומדענים, שהאינטראקציה ביניהם טעונה לעיתים.

מבוא

לתקשורת החדשותית תפקיד מרכזי בהנגשת המחקר המדעי לציבור הרחב (The Wellcome Trust, 2016; משרד המדע הטכנולוגיה והחלל, 2014), אולם רק מעט מהמחקרים המדעיים המתפרסמים מדי יום זוכים לחשיפה (Suleski & Ibaraki, 2010; Hansen, 1994). כיסוי המדע בתקשורת ההמונים הוא תוצר של תהליך מורכב של הבניה, שבמהלכו גורמים רבים משפיעים על בחירתם של הנושאים הזוכים לסיקור עיתונאי (Hansen & Dickinson, 1992). גורמים אלו כוללים את מידת הקשר בין נושא המחקר לבין סדר היום הציבורי (León, 2008), מעמדו הציבורי של החוקר (כספי, 2011), אופני עבודה מול מקורות ומומחים (Reich, 2015), מגמות בעולם המדע והטכנולוגיה (Badenschier & Wormer, 2012), נוכחותם של כתבי מדע או מדורי מדע בכלי התקשורת המסוים (Clark & Illman, 2006; בראל ואחרים, 2015), ותפיסת העיתונאים את תחומי העניין ורמת הידע של קהל הקוראים או הצופים (Hansen, 1994; Hansen & Dickinson, 1992).

* ד"ר רוני ערמון (ronyarmon@gmail.com), קינג'ס קולג' לונדון; פרופ' אילת ברעם-צברי (ayelet@technion.ac.il), הטכניון-הפקולטה לחינוך למדע וטכנולוגיה; גבי יעל בראל-בן דוד (Yael.barel@mail.huji.ac.il), הטכניון-הפקולטה לחינוך למדע וטכנולוגיה

מחקר זה בוחן את הערכים החדשתיים, שעמדו בבסיס בחירתם וייצוגם של נושאים מדעיים לדיון בתכנית השיח החדשותית לונדון את קירשנבאום. ערכים חדשתיים הינם המוסכמות המנחות את "שומרי הסף" העיתונאיים, קרי הכתבים, העורכים והמפיקים בבחירת נושאים כרלוונטיים לציבור וכראויים לסיקור חדשותי (Shoemaker & Reese, 1996). הם כוללים את ההשפעה הפוטנציאלית של האירוע על הציבור (עוצמה), סמיכות האירוע לזמן הדיווח (עכשוויות), קירבה תרבותית או גיאוגרפית בין הדמויות המסוקרות לבין הצופה וקיומו של מרכיב אנושי או מרכיב של עימות בסיפור (גלטונג ורוגה, 1995[1965]; Harcup & O'Neill, 2001; León, 2008). הבדלים בין פורמטים וסוגות דיווח, הנטייה לבידוריות ופרסונליזציה, המעבר לעולם המקוון והשימוש במדיה החברתיים באים לידי ביטוי בערכים שנמצאו כמנחים את בחירת החדשות בארגוני תקשורת שונים (Harcup & O'Neill, 2001; Welbers et al., 2015; Harcup & O'Neill, 2016).

לונדון את קירשנבאום הינה תכנית אקטואליה וראיונות יומית, הדנה באירועי היום בארץ ובעולם. התכנית, זוכת פרסי האקדמיה הישראלית לקולנוע וטלוויזיה בקטגוריית תכנית האקטואליה (2010), מבוססת על תמהיל של שיחות אולפן בין המגיש לבין כתבים קבועים, פוליטיקאים, ומומחים (2005-7), המוזמנים לתכנית כדי לספק זווית ייחודית על סדר היום. מגישה, ירון לונדון ומוטי קירשנבאום זכרונו לברכה, אשר זכו יחדיו בפרס מפעל חיים מטעם אגודת העיתונאים (תל אביב, 2009) יצרו סגנון אשר זוהה לעיתים כמוטה פוליטית או תוקפני יתר על המידה (Kampf & Daskal, 2011; רוזן, 2006), אולם התאפיין בעיקר בגישה צינית, לעיתים הומוריסטית כלפי הממסד הפוליטי ונציגיו (פרסיקו, 2005). בין היתר, התכנית מארחת מדענים מדיסציפלינות שונות כדי לדווח על מחקרים חדשים או כדי לספק פרשנות מלומדת על ענייני השעה. נמצא, כי התכנית מאפשרת, לעיתים, דיון מעמיק יחסית בהקשרים המדעיים של הנושא המדווח (Armon & Baram-Tsabari, 2016). מחויבותה של התכנית לסדר היום החדשותי והמדעי מציגה מקרה מבחן נוח לאופן שבו הגדרת אייטס מדעי כחדשותי מעוגנת בפורמט הטלוויזיוני במסגרתו הוא משודר.

בשונה ממחקרי סיקור קודמים, אשר בחנו כתבות לאחר פרסומן, הריאיון החדשותי מאפשר את בחינת הרלוונטיות של ערכים חדשתיים שונים במהלך קיומו של הריאיון. מקובל לראות את הריאיון החדשותי כשיח מוסדי מובנה, המאופיין על ידי חלוקת עבודה אסימטרית בין מראיין הנושא בתפקיד המתשאל, לבין המרואיין הנדרש לספק מענה כן ורלוונטי לשאלות אלו (Clayman & Heritage, 2002). בעוד הריאיון הפוליטי מתאפיין בגישה חקרנית ותקיפה מצד המראיינים ובדרישה מהמרואיין לתת דין וחשבון כמענה לדרישות המראיינים, מרואיינים שהם מומחים בתחומם נתפסים בדרך כלל כבעלי ידע החסר למראיין ולקהל הצופים ולכן הם מתבקשים לחוות דעה מושכלת על הנושא שעל סדר היום (מונטגומרי, 2012). למרות נוכחותם הגוברת של ראיונות עם מומחים בתהליך עיצוב סדר היום החדשותי ובתגובה עליו (Summ & Volpers, 2015; Albaek, 2011; Wien, 2014), השפעתם של ערכים חדשתיים על בחירתם של הנושאים לדיון במסגרת ריאיון חדשותי בכלל ובראיונות עם מומחים בפרט לא נבחנה עד כה באופן שיטתי.

מחקרים קודמים אפיינו את הערכים החדשתיים המנחים את הדיווח המדעי בעיתונות הפופולארית, בעיתונות האיכות ובערוצי טלוויזיה שונים (León, 2008; Badenschier & Wormer, 2012; בראל ואחרים, 2015). מטרת מחקר זה היא לבחון כיצד ערכים אלו מעוגנים בבחירת הנושאים עליהם ידווח בתכנית, בתהליך הפקת הראיונות וביצועם, וכיצד צוות התכנית מבנה את האיטם המדעי כחדשתי (Cotter, 2010). שאלות המחקר הן: 1. מהם הערכים החדשתיים (הכוללים בין היתר את סוג הנושאים והאירועים המדעיים) המנחים את צוות התכנית בעת בחירת מחקר מדעי לדיווח? 2. כיצד באים ערכים אלו לידי ביטוי בתהליך הפקת הכתבות בתכנית? 3. כיצד הערכיות החדשתית, כפי שעוצבה, מובנית כרלוונטיות עבור קהל הצופים במהלך שידור הכתבה? באמצעות ניתוח תוכנם של הראיונות ומיקומם ברשימת השידור (ליין-אפ) של התכנית, ראיונות עם צוות התכנית, וניתוח פרטי של האינטראקציה בין מגישי התכנית, בוחן מחקר זה את הבניית המחקר המדעי כרלוונטי לציבור הרחב.

רקע תיאורטי: ערכיות חדשתית ומדע

ממדע פופולארי לעיתונות המדע

עיתונות המדע עברה שינויים ניכרים מאז החלה להתבסס כתחום סיקור עצמאי במפנה המאה העשרים. חלוצי הנישה העיתונאית הזו ראו את תפקידם כמתווכי המחקר המדעי באופן נהיר ומרתק לציבור, אולם תקופתנו מתאפיינת לעיתים בדיווח ביקורתי המאפשר פתחון פה ניכר למתנגדיו של המחקר המדעי (Gregory & Miller, 1998; Rensberger, 2009). ויכוחים ציבוריים לגבי נחיצותם וסיכוניהם האפשריים של פיתוחים מדעיים, כגון אנרגיה גרעינית או מזון מהונדס גנטית, עימות עם תפיסות אתיות ודתיות בחקר תאי הגזע והוראת האבולוציה, או ספקנות כללית לגבי תופעות כגון ההתחממות הגלובלית, השתקפו בדיווח ספקני וביקורתי בעיתונות החדשתית (Nisbet, 2009). עם זאת, מרבית העיתונאים נוטים לדווח על תגליות מדעיות בטון חיובי ולחזק בכך את הדימוי החיובי של המחקרים המדעיים ושל מבצעייהם (Bucchi & Mazzolini, 2003; Allan et al., 2010; Watts, 2014; Elmer et al., 2008). המעבר ההולך וגובר של העיתונות אל העולם המקוון והאינטראקטיבי מאפשר לקוראים לאתגר דעות של מומחים ויצוגים חיוביים של המחקר המדעי (Laslo et al., 2011; Secko et al., 2011).

עניין במדע ותעסוקה עיתונאית

כתבי מדע ועורכים בעיתונות האיכות נוטים לדווח על מחקרים הנתפסים כמעוררי השתאות ואשר זוכים להערכה חיובית בקרב הממסד המדעי (Clark & Illman, 2006; Badenschier & Wormer, 2012). פיטוריהם של כתבי מדע גורמים לעומס רב יותר על עיתונאים כלליים, אשר נדרשים לשיח עם מקורות מדעיים (בראל ואחרים, 2015). בהיעדר התמחות מדעית (ברזיס, 2002) ותוך התמודדות עם מטלות דיווח אותן חלקו בעבר עם כתבים נוספים (בנזימן, 2013) מוגבלים הכתבים שנותרו באיתור מחקרים אמינים ובקריאתם הביקורתית. הדבר מוביל לעיתים לדיווחי "העתק והדבק" של הודעות לעיתונות (Christine, 2008; Rödder, 2009; Sumner et al., 2014).

רלוונטיות מדעית ורלוונטיות ציבורית

ניתוחי תוכן של כתבות מדעיות שפורסמו בארצות שונות מצאו באופן עקבי כי מרבית הכתבות דיווחו על תגליות חדשות והשלכותיהן בטון חיובי גם בהיעדר יישום או משמעות ציבורית מיידית (Elmer et al., 2008; Badenschier & Wormer, 2012; al., 2008). הכתבות התמקדו בידע או בשיטות של המחקר המדווח לעומת מיעוט יחסי של כתבות אשר עסקו בפוליטיקה או באתיקה של המדע או בסיכונים אפשריים (Bucchi & Mazzolini, 2003; Groves et al., 2015). המחקר הרפואי, הנתפס כבעל השלכות ישירות על בריאות הציבור, זוכה לכיסוי הנרחב ביותר ביחס לנושאים מדעיים אחרים (Bucchi & Mazzolini, 2003; Elmer et al., 2008; Groves et al., 2015). בדיינשייר וורמר, אשר חקרו את הסיקור המדעי בעיתונות האיכות בגרמניה (Badenschier & Wormer, 2012) טענו, כי כדי להסביר את בחירתן של הכתבות שדווחו יש להתחשב ברלוונטיות המדעית, דהיינו החשיבות המיוחסת לתגלית כמקדמת את הידע המחקרי, לצד ערכים חדשניים מסורתיים כגון השפעה ועכשוויות, המשקפים רלוונטיות כלכלית או פוליטית. בחינת הדיווח בערוצים המשודרים מצא, כי הוא משקף ערכים חדשניים של השפעת המחקר ושל דומיננטיות למחקרים בתחומי הרפואה והטכנולוגיה, וכתואם במידה רבה דיונים פוליטיים או חברתיים בנושאי מדע (León, 2008; Mellor et al., 2011; National Science Board, 2016).

מדע בעיתונות בישראל

בהשוואה לדיווח בעיתונות הבינלאומית, נמצא כי הדיווח המדעי בישראל משקף יותר את הרלוונטיות המדעית של המחקרים המדווחים (קליין, 2008; בראל ואחרים, 2015). לעומת הדומיננטיות של המחקר הרפואי בדיווחי המדע באירופה וארצות הברית (Bucchi & Mazzolini, 2003; Groves et al., 2015; Elmer et al., 2008), זוכים מדעי החיים לחשיפת יתר בעיתונות הישראלית (בראל ואחרים, 2015). כמו במדינות אחרות, זוכה המחקר המקומי בישראל לבולטות ניכרת ביחס למחקר בינלאומי (Lemańczyk, 2014; Hijmans et al., 2003; Mellor et al., 2011). אולם בישראל, רבות מידיעות אלו ממוקמות לעיתים במדורי החדשות המקומיות ולא במדור מדעי (בראל ואחרים, 2015). סקרים שנערכו עבור משרד המדע והטכנולוגיה מצאו, כי הציבור גאה בהישגי המדע בישראל, רואה במחקר המדעי תרומה חיובית לפיתוח כלכלי וחברתי, מגלה עניין במגוון תחומים מדעיים ותופס רופאים, מדענים ומהנדסים כבעלי מקצוע יוקרתיים (משרד המדע והטכנולוגיה והחלל, 2014, 2015). מכיוון שתקשורת ההמונים נמצאה כמקור השכיח ביותר לקבלת מידע על-ידי הציבור הרחב הבוגר בארץ ובעולם (משרד המדע והטכנולוגיה והחלל, 2014; National Science Board, 2016), ייתכן כי הייצוג הנרחב יחסית למדעי החיים בדיווח העיתונאי והכללת המחקר המדעי בסדר היום הציבורי משקף תפיסות רווחות בציבור הישראלי לגבי תפקידו החברתי של המדע בישראל.

ערכים חדשניים בריאיון עם מומחה

מחקרים קודמים של ראיונות עם מומחים בחנו את אופני השיח בין המראיינים לבין המרואיינים ואת השפעתם על הדיווח החדשותי. ראיונות שנערכו עם מומחים ועיתונאים לאחר השתתפותם בתכניות חדשותיות חשפו דעות שונות ביחס להשפעותיהם היחסיות של העיתונאי או המומחה המתארח על

מיסגור הכתבה (Albaek, 2011; Wien, 2014). מחקרים אשר בחנו את צורת הדיווח על המחקר המדעי בראיונות התמקדו בעיקר בדרכים שבאמצעותן המומחים מתאימים את תשובותיהם לפורמט החדשותי ולהקשר המדעי אותו הם מעוניינים להציג (Patrona, 2005; Armon & Baram-Tsabari, 2016). בעוד מחקרים אלו בחנו בעיקר את התמודדותם של מדענים עם אמצעי התקשורת, מאמר זה בוחן כיצד הופכים העיתונאים את המחקר המדעי לידיעה חדשותית בעלת רלוונטיות לציבור. בעוד הספרות מצביעה על הדיווח המדעי כתוצר של מגוון גורמים הקשורים לסדר היום הציבורי ולסדר היום של העיתון או הגוף המשדר, הריאיון המשודר והליך הפקתו מאפשרים בחינה של האופן בו ערכים חדשותיים משפיעים על עיצוב הכתבה המדעית ואת שילובם של ערכים אלה בהפקתה של הכתבה ובהגשתה לצופים.

שיטת המחקר

נתונים

בניית קורפוס הכתבות התבססה על חיפוש בארכיון התכנית ואיתור של ראיונות עם חוקרים או חוקרות ממדעי הטבע, ההנדסה והרפואה, שהם בעלי תואר אקדמי ומועסקים במוסדות להשכלה גבוהה, משרדי ממשלה, ארגונים לא ממשלתיים, או בתעשייה (Besley & Nisbet, 2013). הראיונות שאותרו שודרו בין השנים 2009-2011. מאגר הכתבות שבקורפוס המחקר כולל את כל הכתבות המדעיות שנכללו בליין-אפ של התכניות והן מהוות כ-3.2% מכלל הכתבות ששודרו.

גישות מחקר

בחירת הנושאים המדעיים שנבחרו לשידור ומיצובן ככתבות חדשותיות נבחנו על בסיס הגישה הסוציו-קוגניטיבית בשילוב הגישה הדיסקורסיבית לחקר הערכיות החדשותית. הגישה הסוציו-קוגניטיבית מזהה ערכים חדשותיים כקריטריונים המנחים את העיתונאים בבחירת אירוע כחדשותי (גלטונג ורוגה, 1995 [1965]; Harcup and O'Neill, 2001; Brighton and Foy, 2007). קריטריונים אלה מבוססים, לעיתים, על תפיסות או הנחות שהופנמו בחדר החדשות (Cotter, 2010). לעומתה, מדגישה הגישה הדיסקורסיבית את הבניית החדשה כרלוונטית, עדכנית ומשמעותית לציבור הרחב (Bednarek & Caple, 2014) וכי ערכי חדשותיות מהותיים כביכול (כגון קרבה תרבותית לקהל הספציפי) אינם מאפיינים של האירועים עצמם אלא מובנים אל תוך הסיקור ובמהלכו (מאירס ורוזן, 2013). כך, תיאור של אסון טבע כגורע ביותר מזה שנים מקנה לו ערכיות חדשותית כאירוע רב-השפעה ומפתיע. בדומה, ציטוט שמם של מחוזות מוכרים מעניק לאירוע ערכיות חדשותית, המשקפת את קרבתו לצרכני החדשות.

משתנים וערכים

הכתבות אופיינו לפי המשתנים הבאים, המשקפים את אופני הבחירה של נושאים כחדשותיים: א. נושאי דיווח (Bucchi & Mazzolini, 2003) – עשינו הבחנה בין בריאות הציבור ומדעי הרפואה (כולל מחקרים בסיסיים, קליניים ואפידמיולוגיים), מדעי החיים (לא כולל ביו-רפואה), מדעי הטבע (כימיה,

פיזיקה וענפיהם), טכנולוגיה והנדסה (כולל אנרגיה, חשמל, הנדסת חומרים), ומדעי הסביבה (כולל גיאולוגיה ואקלים).

ב. טריגר – שימש להבחנה בין דיווחים על אירוע מדעי (פרסום, כינוס, ניסוי או פרויקט מדעי), אירוע חדשותי (ענייני השעה), אירועים בעלי היבט מדעי וציבורי, כולל פרס הניתן למדען כחוקרה ציבורית על הישגיו (פרס נובל, פרס ישראל), או אירוע תרבותי כולל סרט, או ספר מדע פופולארי.

ג. ערכים חדשותיים – שימשו כדי להבחין בין תגליות המדווחות כמפתיעות או נוגדות תפיסות מקובלות (לא שגרתיות), מחקרים המדווחים כבעלי השפעה חברתית או כלכלית (עוצמה), קישור מהותי לישראליות או יהדות (קירבה), קישור לאירועים הסמוכים לזמן השידור (עכשוויות), או עימות כלשהו בקהילה המדעית או מחוצה לה.

משתנים אלו נוסחו על בסיס מחקרי כיסוי בעיתונות המדע (Elmer et al.; Bucchi & Mazzolini, 2003; León, 2008; al., 2008; Major & Atwood, 2004; 2015). כשליש מהראיונות קודדו בידי שניים מהמחברים (ר.ע. וי.ב.ב.ד). בקידוד עיוור של 10% מהקורפוס, נמצאה מהימנות גבוהה לאפיון הכתבות לפי נושא (Cohen Kappa=0.95) וטריגר (K=0.87) ומהימנות טובה (Altman, 1991) באפיון לפי ערכיות חדשותית (K=0.67). תוצאת מהימנות זו נמצאה כמשקפת את נוכחותם של שני ערכים חדשותיים בחלק מהכתבות (ראו ממצאים).

מיקום במהדורה

לצד בחינת מאפייני הדיווח, נבחן מיקומן של הכתבות בליין-אפ של המהדורות בהן הן שודרו. בשונה מנישות עיתונאיות אחרות, כגון ספורט, הדיווח המדעי מופיע במגוון מדורים. רוב הדיווחים העיתונאיים על מדע מתפרסמים במדורי מדע או בריאות (Bucchi & Clark & Illman, 2006; Mazzolini, 2003) ומיעוטם במדורי חדשות הפנים (Hijmans et al., 2003), מדורי יופי או סגנון חיים (Šuljak & Brajdić, 2013; בראל ואחרים, 2015), ולעיתים אף בעמוד השער (Bucchi & Mazzolini, 2003). מיקום במהדורה או בעיתון מושפע בדרך כלל מהערכים החדשותיים המיוחסים לידיעה. בעוד חדשות קשות, העוסקות בנושאי השעה, ממוקמות בדרך כלל בפתח המהדורות המשודרות או בעמודי השער של העיתונים, חדשות רכות, כגון סיפורים אנושיים וכתבות צבע, ניתן למקם כנושא קליל בסוף המהדורה או העיתון (Cotter, 2010; Gans, 1980). באופן דומה, מיקום הריאיון המדעי מצביע על האופן בו הוא נתפס ומובנה בידי צוות התכנית או העיתון כחדשותי. במחקר זה, מיקום הראיונות נבחן בידי אחד המחברים (ר.ע.) לפי מבנה התכנית כפי שתואר בידי חברי הצוות (ראו ממצאים).

ניתוח שיחה

כתבות שאותרו כבעלות ערכיות חדשותית מורכבת, או שהוצגו כדיווח על נושא מדעי מורכב במיוחד, נבחנו בגישת ניתוח השיחה (Conversation Analysis). נבדקו הדרכים שבהן מגישי התכנית מציגים את המחקר כרלוונטי לקהל הצופים, לסדר היום הציבורי, לנושאים בהם עוסקת התכנית, או לפורמט של התכנית. גישה זו בוחנת כיצד דוברים מבנים את שיחם בצורה הדדית בחילופי תורי הדיבור בנייהם (Sacks, 1992). כך, חקר הריאיון המשודר מצא, כי ניסוח השאלות והתשובות מבסס את מקומו של המראיין כזכאי לדרוש דין וחשבון מהמראיינים (Clayman & Heritage, 2002). תכניות חדשותיות בישראל נבחנו כדי לאתר דפוסי תשאול, אתגור ושליטה, המאפשרים למגישים להאיץ ולמקד את נושא

השיחה ולתחום את מרחב ההבעה של המרואייין (Nir et al., 2014; Dori-Hacohen & Livnat, 2015; Weizman, 2008; עמיר, 2010). במאמר זה מיושמת גישת ניתוח השיחה לבחינת האופן בו מובנית ערכיות חדשותית תוך אינטראקציה בין המראיינים.

ראיונות עם צוות התכנית

ראיונות עם עיתונאים ועורכים ותצפיות בחדרי חדשות, הצביעו על הרלוונטיות של ערכים חדשותיים במיון ובסיווג הידיעות עבור ארגוני חדשות שונים ועל ביטויים בשפת הסיפור והבנייתו במהלך הכנתו לדפוס או לשידור (Cotter, 2010; מאירס ורוזן, 2013; Badenschier & Wormer, 2012). על בסיס תוצאות ראשוניות מניתוח הכתבות, נבנה שאלון כללי שהוצג לאנשי הצוות בראיונות בלתי-פורמליים אשר מרביתם נערכו בחדר החדשות. שיחות אלו תועדו בכתב יד במהלך ולאחר הריאיון וסווגו על פי פרקטיקות ההפקה שעליהן הצביעו חברי צוות התכנית כרלוונטיות בבחירת והפקת האיטם לפני שידור התכנית. המאפיינים הרלוונטיים חזרו במהלך השיחות והם מוצגים ללא ייחוס לדוברים כדי לשמור על האנונימיות שלהם, שכן מדובר בקבוצה קטנה של אנשים המוכרים זה לזה ולחבריהם למקצוע.

ממצאים

החדשות שמעבר לחדשות

בראיונות עם חברי הצוות נמצא, כי הם פועלים בתוך הגדרה רחבה יחסית של ערכיות חדשותית, אשר מאפשרת לכלול במסגרתה גם את הדיווח בנושאי מדע. סדר היום של התכנית נמצא כבעל תפקיד מרכזי בבחירת תכנים מדעים והצגתם כבעלי ערך ציבורי וחדשותי. חברי הצוות התייחסו לתכנית כאל תכנית אקטואליה מורחבת, העוסקת בעיקר בענייני השעה אולם מאפשרת את הרחבת הדיון גם לנושאים אשר חורגים מתחום עיסוקן של תכניות אחרות. סמיכותה של התכנית לתכניות חדשותיות אחרות בלוח המשדרים אפשרה לצוות התכנית לצמצם את הדיווחים או העדכונים על אירועים בוערים שאינם קשורים ישירות לדיונים שתוכננו בהכנת המהדורה.

בקרב אנשי הצוות, התכנית נתפסת כמודעת לצרכי הרייטינג אולם ככזו שאינה מונחית רק משיקולי רייטינג. הצוות רואה בתכנית ככזו המאפשרת לצופיה לקבל את "המנה הגבוהה שלו" ואת חשיפתם הן לענייני השעה והן ל"חיים שמעבר לחדשות". בעוד צוות התכנית דיווח על ערנות לנתוני צפייה המתקבלים ממחלקת המחקר של הערוץ, הם הצהירו על פניה לקהל קבוע ונאמן המהווה כעשירית מצופי הטלוויזיה בישראל (300,000 איש) ואשר חולק עם הצוות את העניין בתכנים המשודרים. המובאות הבאות מתוך ניתוח התוכן, מדגימות כיצד לונדון מיצב את הדיווח המדעי כמנה גבוהה, כסוג של אתנחתא מענייני השעה המעיקים, לעיתים תוך אזכור מפורש של העומס הנפשי הנובע מהעיסוק (והצפייה) בחדשות הקשות:

קרינה קוסמית, 13.6.11

ל. עכשיו זה החלק המענג ביותר בתוכנית שלנו, שיחות עם שני מדענים ישראלים.

כוכב-לכת חדש, 3.10.10

ל. לענייני אסטרונומיה, זה יפה להתרחק מכאן.

דחיסת מידע, 23.6.09

ל. אז, אני מרגיש הרגשה של רוממות רוח שמדען ישראלי זוכה בפרס בסדר חשיבות כזה

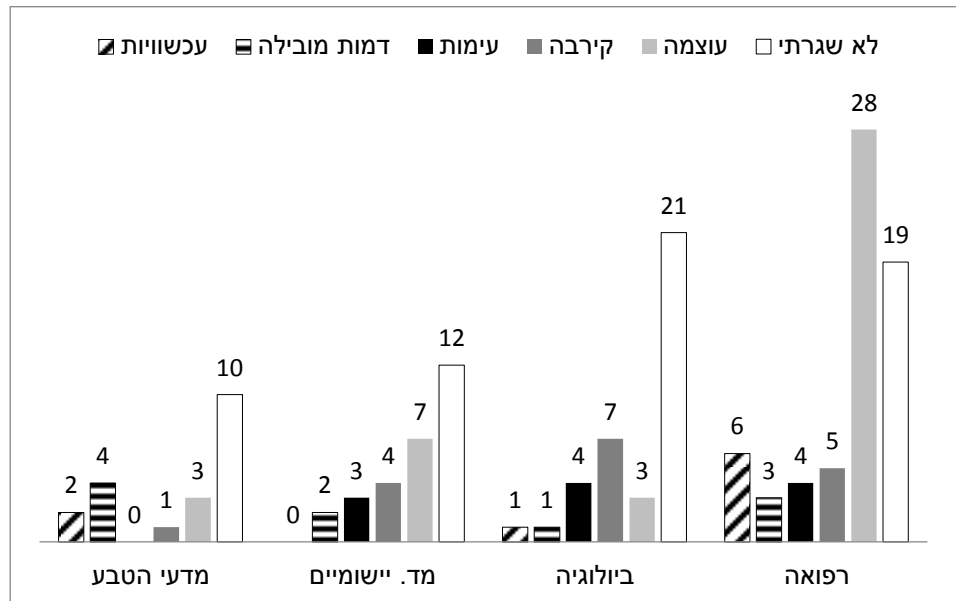
עם זאת, חשוב לציין, כי חברי הצוות לא הקנו לדיווח המדעי ערך בפני עצמו. באף לא אחד מהראיונות הוזכרה מחויבות לשיפור ההבנה הציבורית את המדע כאג'נדה המנחה את חברי הצוות בבחירת החדשות, אם כי מרביתם הראו לפחות עניין כלשהו במחקר המדעי או בהשלכותיו החברתיות (ראה בהמשך). אנשי המדע הוצגו כפדגוגים טובים היכולים לספק לתכנית תכנים מעניינים לפינות ההרחבה של התכנית, לצד סקירות ספרים, כתבות בנושאי תרבות ואומנות, ותחומי עיון אחרים. תמהיל זה הוצג כתורם להנגשת המדע לציבור על ידי הצגתו כרלוונטי ואקטואלי ולא כנושא למתעניינים בלבד כמקובל בתכניות מדע פופולארי בטלוויזיה הישראלית אשר לא שרדו במבחן הזמן.

בידור חכם

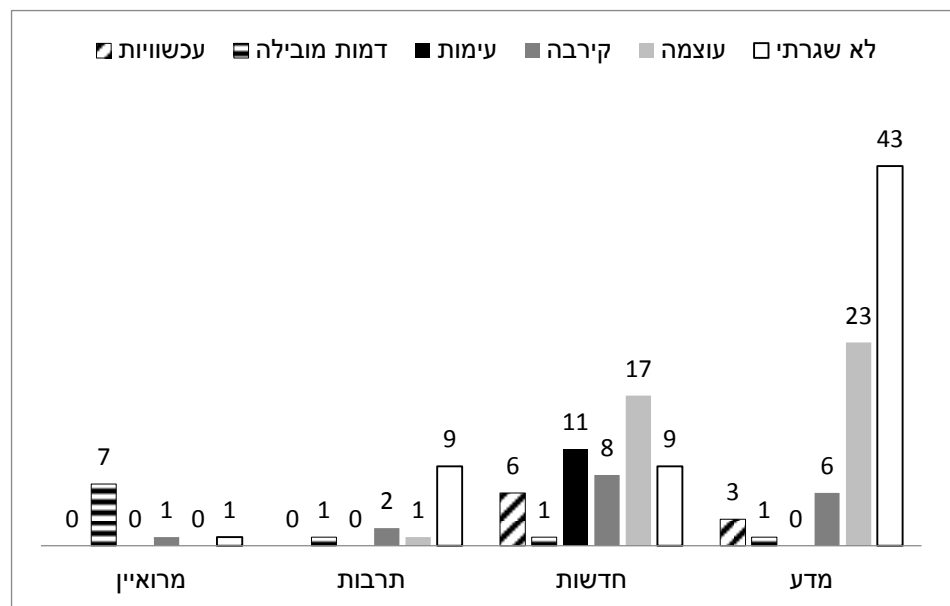
ניתוח הערכיות החדשותית חשף, כי בחירת הנושאים שיקפה את היכולת למצבם כרלוונטיים מחד וכסוג של בידור אינטלקטואלי מאידך. בין הנושאים שנבחרו לפרסום, נמצאה דומיננטיות ניכרת למדעי הבריאות (43%; n=65) ומדעי החיים (25%; n=37). בעוד התכנית נתפסת בידי יוצריה כייחודית בנוף התקשורת, הנושאים המדעיים שנבחרו לפרסום בתכנית נמצאו כתואמים את אופן הדיווח המקובל בתקשורת החדשותית (בראל ואחרים, 2015). ואולם, למרות שבחירתם של רבים מהנושאים ייצגה רלוונטיות חברתית או כלכלית, הצגתם כחדשותיים הדגישה דווקא את תרומתם המדעית. כתבות רבות דיווחו על ממצאים כ"מרתקים", "מפתיעים", "פורצי דרך" או "משני תפיסה". ערכיות חדשותית מסוג "הפתעה" זכתה להבלטה ניכרת (41%, n=62) ביחס ל"רלוונטיות ציבורית" (27%, n=41; איור 1). היא בלטה במיוחד כאשר הטריגר לפרסום היו אירועים משדה המחקר המדעי (כגון פרסומו של ממצא חדש) לעומת אירועים חדשותיים ואחרים (איור 2).

ראיונות עם אנשי הצוות הבהירו, כי תפיסתם בדבר יכולתם להנגיש את המחקר המדעני לציבור, ולא רק השפעתו המדעית או הציבורית של המחקר, משפיעה על בחירתו כנושא בתכנית. בחירות אלו דווחו על ידי אנשי הצוות כמבטאות את שיפוטם של חברי הצוות את הנושא כמעניין, מעורר דמיון, וככזה שיכול לרתק את הציבור. הצוות ציין הודעות לעיתונות המתקבלות תדיר מדוברים באוניברסיטאות, את העיתונות הכתובה, ולעיתים אף פרסומי מדע פופולארי כמקורות המשפיעים על בחירת הכתבות המדעיות בתכנית. הנושאים שהוזכרו כמעניינים בעיני חברי הצוות היו מגוונים וכללו פיתוח תרופות, גנטיקה, פיזיקת חלקיקים, חקר החלל ופסיכולוגיה ניסויית. אולם בחירת הנושא שיקפה במידה רבה את היכולת להנגישו לציבור במהלך הריאיון. אנשי הצוות ציינו את העדפתם לדיווחים במדעי החיים והרפואה ככאלה התואמים ידע ציבורי רחב, לעומת מדעי הטבע הפיזיקליים שנתפסו כקשים להנגשתם לציבור הרחב עקב פערי ידע וריבוי מושגים אשר אינם נהירים לצופים. נראה, שתבנית הכיסוי שנבנתה שיקפה לצד ערכים חדשותיים גם שיקולי עריכה והפקה מבחינת היכולת להנגיש את הנושא באופן שיהיה ברור לקהל הצופים.

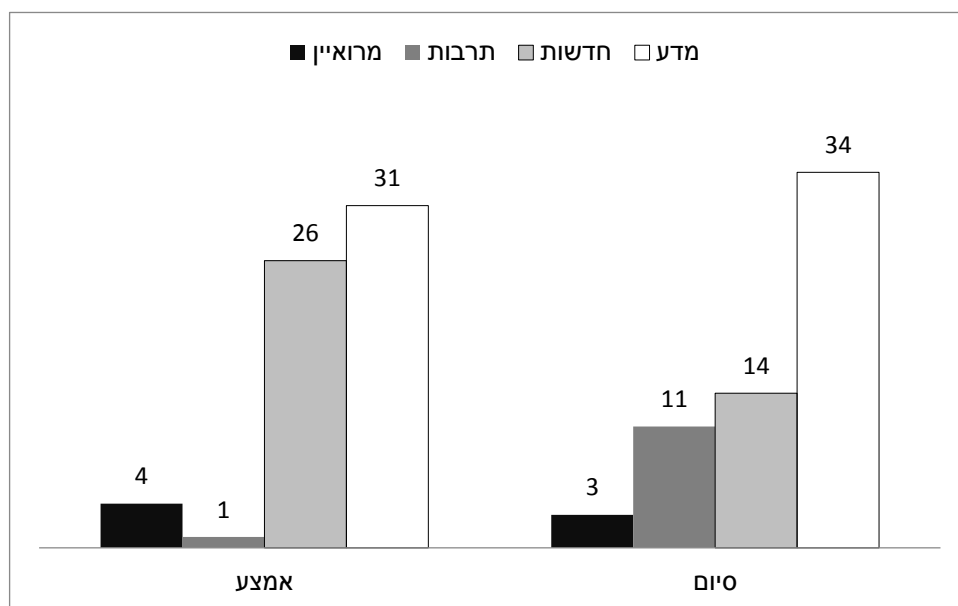
איור 1: נושאי דיווח והערכיות החדשותית שאותרה עבור הכתבות בקורפוס (n=150). המדעים היישומיים כוללים טכנולוגיה, הנדסה ומדעי כדור הארץ.

איור 2. סיווג הכתבות בקורפוס (n=150) לפי טריגרים וערכיות חדשותית.

בעוד מיצוב המחקר המדעי כחדשותי התאים לאגינדה של צוות התכנית, הוא התאפשר במידה רבה בשל מבנה המהדורה. בראיונות עמם הסבירו אנשי הצוות כיצד ממוקמות הכתבות בליין-אפ של התכנית לפי מדרג המבחין בין חדשות קשות לרכות, כפי שנמצא במחקרים על עיתונות כתובה ועל תכניות אקטואליה וחדשות אחרות (Gans, 1980; Wieten & Pantti, 2005). מבנה המהדורה הוצג כרצף של שלוש חטיבות ("בלוקים"), המופרדות בקטעי פרסומות: משבצת פותחת הדנה בחדשות הנמצאות במרכז סדר היום ("חדשות קשות"), משבצת אמצע העוסקת באקטואליה וכוללת דיוני רוחב או פאנל בנושאי השעה, ומשבצת סיום שכוללת דיווחים על אירועי אומנות, תרבות, ספרי עיון, או קטע מוזיקלי בביצוע חי של האומן בהשתתפות פעילה של לונדון וקירשנבאום ("סופטי"). בניתוח התוכן

נמצא, כי הערך החדשתי של "עכשוויות" אפיין בעיקר דיווחים על פרסים מדעיים שניתנו זה עתה. אולם באופן כללי, התייחסו חברי הצוות לכתבות המדע כחדשות בלא-תזמון (Tuchman, 1973), שמועד פרסומן גמיש ויכול להיקבע לפי צורכי המערכת בהתאם לליין-אפ ביום נתון.

איור 3: טריגר ומיקום הכתבות במהדורה.

ממצאי ניתוח התוכן הראו, כי מיקום הכתבות במהדורה משקף את ערכיהן החדשתיים, כך שכתבות בנושאי מדע מוקמו לפי עיקרון המיון שהינחה את אנשי הצוות לגבי ידיעות כלליות (איור 3). בבחינת 130 התכניות שהיו זמינות לקידוד נמצאה התפלגות שווה של הכתבות בין משבצת האמצע לסיום (48%; n=62), בעוד רק כ- 5% מהן פתחו את המהדורה (n=6). אולם, בעוד רצועות האמצע והסיום דמו האחת לשנייה בהקשר להתייחסות לאירועים בשדה המדע, ברצועת הסיום הייתה נטייה לשלב יותר כתבות בהקשר תרבותי ופחות כתבות בהקשר חדשתי מאשר במשבצת האמצע ($0.005 > \alpha$) במבחן פישר). כתבות אלו שימשו כ"סיפורי השער האחוריים" (Gans, 1980) במהדורות החדשות וכללו נושאים שנתפסו כחשובים, למרות היעדרה של השפעה רחבה, וכמספקים את הצורך בשילוב אלמנטים קלילים לצד ענייני השעה.

אמנם הצבת המדע כבידור אינטלקטואלי תאמה את סדר היום של התכנית, אך היא נגדה במידת מה את זה של התכניות ששודרו בסמיכות לה. אנשי הצוות סיפרו על קושי במיקום כתבות מדעיות בסוף המהדורה בתקופה בה שובצה התכנית לפני ובצמידות למהדורת החדשות המרכזית. אייטס קליל נחשב כמושך קהל ולכן כ"מקפצה" טובה למהדורת החדשות המרכזית. לעומת זאת, האיטס המדעי נתפס כ"כבד" וכמבריא צופים ולכן ככזה היכול לפגום במעבר הרצוי בין התכניות. היכולת למקם כתבות במשבצות שונות במהדורה אפשרה להציג את המחקר המדעי לפי מנעד רחב של ערכים חדשתיים. צוות התכנית הצביע על הליין-אפ ככלי ארגוני חשוב למיצובם של מחקרים ומומחיות מדעית בסדר היום, הן ביחס לציפיות הצופים והן ביחס לשותפיהם במחלקת החדשות של הערוץ. מיקום הכתבות

במהדורה לפי מיון לחדשות קשות ורכות תמך בכיסוי המדעי בתכנית לפי שילוב בין ערכים חדשתיים, טריגרים ונושאי דיווח.

מערך חדשתי לשאלה מדעית

באמצעות ניתוח התוכן מצאנו תבנית מורכבת של דיווח מדעי בתכנית, אשר שילב סיקור של נושאים בעלי רלוונטיות ציבורית ברורה לצד דגש על העניין המדעי שבתגלית המדווחת. פתיחי הכתבות להלן ממחישים כיצד הערך החדשתי של קירבה גיאוגרפית או תרבותית משמש כדי להציג דיון במושגים בסיסיים במדע. בפתיח הבא ניתן לראות כיצד הביוגרפיה של החוקר כמקדם את הפיתוח הרפואי בישראל משמשת בהצגת כתבה על תגלית מעניינת בגנטיקה, המתוארת כמייצגת את הראש היהודי ואת הישראלי החדשן (שורה (להלן ש. 1-2)). ואולם, לאחר שהוצגו המרואיין ותרומתו האפשרית לרפואה בנושא הכתבה, הופנה המיקוד אל המחקר הבסיסי שאותו ביצע. במקום לשאול על יישום פוטנציאלי או על דרכו של המרואיין במדע, שואל אותו לונדון על הגן שחקר ועל תכונותיו המופלגות (ש. 5-6). בעוד לונדון מתייחס לרלוונטיות הרפואית של הגילוי, שאלתו ממצבת מחדש את הגן ותכונותיו כנושא השיחה (ש. 10-12):

<u>גנטיקה וסרטן, 2.12.09</u>	
1	ל. והתרופה היחידה נדמה לי ש::מ נוצרה בארץ היא הקופקסון ↓ המפורסם (0.2)
2	ששש. אבל זה < לא מפריע לראש היהודי > לנסות להמציא לנו פטנטים (0.3)
3	ששש. לפני א:ה שלושים ↑ שנה מצא פרופסור (.)
4	ששש. < (שם אורח) > מומחה לביולוגיה מולקולרית >
5	ששש. אה גן ↑ מעניין במיוחד ששמו:
6	ששש. אה א::ה (0.2) אייצ' (h) תשע עשרה (0.3) יש לו תכונות מופלגות ↑
7	((4 שורות תמליל הושמטו))
8	שלום לך פרופ' (שם אורח) -
9	מ. ° שלום [גם לכם °]
10	ל. [שש. בוא בוא] ת אה ה:: ה::מ (0.)
11	<היצור המופלא הזה הגן > (0.4)
12	ששש. מה מה תכונותיו הייחודיות?

המובאה הבאה לקוחה מתוך ריאיון שדן בזכייתה של פרופ' עדה יונת בפרס נובל לכימיה על חלקה בפענוח מבנה הריבוזום (מבנה תוך-תאי האחראי ליצירת החלבונים בתא החל) ושנערך עם עמית של יונת שפעל בשיטות מחקר דומות. לאחר הקרנת קטע קצר מתוך מסיבת עיתונאים שערכה יונת והערה על אופייה הבלתי פורמאלי (לא מצוטט), עבר לונדון מיד לשאלה מושגית (ש. 1). בתפקידם כמנהלי הדיון, מיצובם כבורים ביחס לנושא הנדון מאפשר את הפיכתה של שאלה הטיפוסית לשיעורי מדע ("מה זה ריבוזום", ש. 6) לשאלה מרכזית בסדר היום החדשתי:

נובל לעדה יונת, 7.10.09	
1	ל. שש. < א אנחנו מוכרחים להביין: > °מה זה ריבזום (. נכון
2	(0.3)
	
3	ק. בודאי
4	(0.4)
5	ל. ° בכל זאתת° א:ה: < °
6	עד עד הערב אנחנו מוכרחים להבין מה זה ריבזום >
7	לפחות ככה (0.2) שש. משהו
8	שש. פרופסור ((שם אורח))
9	הוא < מומחה לקריסטלוגרפיה של חלבונים וביולוגיה מבנית >
10	((4 שורות תמליל הושמטו))
11	ל. אם כן, מה מה גילתה פרופסור יונת

תמונה דומה התקבלה בדיווח על פרס נובל בכימיה בו זכה פרופ' דן שכטמן (5.10.11) על תגליותיו במבנה הגבישי של החומר. בעוד הדיווח העיתונאי התמקד בסיפורם האישי של יונת ושכטמן כפורצי דרך בתחום, התמקד הדיווח בלונדון את קירשנבאום במושגים המדעיים שעמדו בבסיס מחקריהם. תנועה זו בין ערכיות חדשותית מקובלת לבין התמקדות בערכה המדעי של התגלית, שיקפה והתאפשרה במידה רבה בזכות העדפותיהם השונות של המגישים לתכנים מדעיים או חדשותיים. בניתוח התוכן נמצא, כי לונדון העדיף להציג שאלות מושגיות, מתודולוגיות, או פילוסופיות ואתיות הקשורות למחקר המדע. לעומתו, נתפס קירשנבאום כ"מר חדשות", בעל מחשבה תכליתית ורגישות לתחומי העניין של הצופים ושאלותיו עסקו פעמים רבות בהשלכות המעשיות של המחקרים המדעיים. מעמדה זו חזר קירשנבאום ורמז למראייניו שעליהם החובה להנגיש את ממצאיהם לציבור הרחב ולהציג את השלכותיהם המעשיות של המחקרים. כללית ניתן לומר, כי בעוד לונדון נע מתחומי עניין רחבים לשאלות מדעיות ספציפיות, קירשנבאום החזיר את הדיון מהעיסוק המדעי לפן הציבורי של הסיפור. כך, מגוון הערכים החדשותיים שהביאו לבחירת הכתבה, אפשרו את הגשתה תוך התייחסות הן לזווית המבט המדעית והן לזווית המבט הציבורית.

מראיינים חדי ניסוח

שלא כמו פינות קבועות בתכנית, בהשתתפות כתבים ייעודיים לנושאי סיקור מסוימים (מזרח-תיכון, כלכלה, משפט), לתכנית אין כתב לענייני מדע. התכנית נסמכת על כתבים מובילים במערכת החדשות של ערוץ 10 המשמשים כפרשנים למגוון נושאים שעל סדר היום. עם זאת, בניתוח התוכן איתרנו מספר מקרים בהם גויסו לריאיון על נושאים מדעיים כתבים או מומחים בתחומים המשיקים לתחום המדעי המסוקר. כתבת הבריאות, הלה אלרואי, פראמדיקית בהכשרתה, הוזמנה לעיתים להציג מחקרים בנושאי בריאות הציבור ואף לראיין, לצד לונדון וקירשנבאום, את המומחה

האורח. מספר מומחים נעשו לאורחים קבועים באולפן והוזמנו באופן חוזר כדי לדבר על נושאים שבתחום התמחותם. בתוכם ניתן למנות את פרופ' אבינועם רכס מההסתדרות הרפואית והמשפטן ד"ר גיל סיגל, אשר הוזמנו כמומחים לאתיקה רפואית, ואת פרופ' דני רבינוביץ' אשר הוזמן לדווח על המחקר והפוליטיקה של שינוי האקלים והדיונים הבינלאומיים בנושא. הם ואחרים הסבירו לעיתים תגליות מדעיות כמבוא לדיון בהשלכותיהן האתיות, הפוליטיות או המשפטיות.

ואולם בראיונות עם חברי הצוות התברר, כי היעדרו של כתב מדע קבוע בערוץ מקשה על איתורם והנגשתם של נושאים מדעיים וכי נדרשו מאמצים ניכרים באיתור דוברים רהוטים מקרב הקהילה המדעית עצמה. תחקיר ההכנה לכל ריאיון כלל שיחה בין תחקירניות למרואיינים אפשריים, שבו הן נדרשו לוודא כי המרואיין יכול להסביר את התגלית המדעית במסגרת הזמן של הכתבה, ללא מושגים טכניים, תוך שימוש באנלוגיות או דוגמאות וקישור הנושא לחיי היומיום של הצופים. מרכיב מרכזי בשיחה זו הוא תשאול המדען לפי "חמשת הממים" המהווים את הבסיס לקביעת ערכיותו החדשותית של הנושא. הרצון להגביר את ייצוגן של נשים מומחיות בתקשורת (Hetsroni & Lowenstein, 2014) השפיע אמנם על בחירתן של נשים להופעה בתכנית, אולם איכותה של האינטראקציה בין המרואיינות לתחקירנית (אם "יש שיחה") דווחה כקריטריון הסף בהחלטה על קיום הריאיון.

אירוניה והומור

למרות ההכנות והתחקיר המקדים, שתוארו בראיונות עם חברי הצוות, בניתוח התוכן התגלו מספר מקרים בהם חברי הצוות נאלצו להתמודד עם פערי ידע בינם לבין המרואיינים. בראיונות הצביעו אנשי הצוות על יכולתם של לונדון וקירשנבאום לאתגר ולהפוך "פדיחות", כמו טעויות מצדם או מצד המרואיינים, לקטע מבדר. שתי המובאות להלן מדגימות כיצד הגשה אירונית, המערבת אתגור עצמי, אפשרה את הדגשת תקפותו של הממצא המדעי והשלכותיו, גם בהיעדר ענין ציבורי מובחן או הבנה לעומק של מהות המחקר המדווח.

המובאה הראשונה לקוחה מדיווח על ממצאים ממחקר רפואי ללא יישום קליני מיידי והשנייה לקוחה מדיווח על מחקר פיזיקלי נעדר ממצאים כלל. מובאות אלו מדגימות, כי בעוד המרואיינים מציינים את שני החסרונות הללו כמשמעותיים, השיח האירוני ביניהם מסייע לגשר על הפער שבין מצב עכשווי לעתידי ולהציג את הממצא כרלוונטי. המובאה הראשונה לקוחה מפתח לכתבה העוסקת בפיתוח אפשרי של תרופה למניעת הזדקנות. בחלק הקודם למבואה, מתוארת התגלית כמעניינת מבחינה מדעית וכבעלת אפשרות מסוימת ליישום רפואי:

תרופה לאריכות ימים, 2.12.09		
ל.	1	כמובן ה:: (0.3) המשך אה <תוחלת החיים> (0.1)
ז.	2	זו:: (0.3) ששש. א::ה (0.3) פרספקטיבה
ז.	3	זה החחזוןן שמעניין (0.4) את שנינו (0.1) במיוח:ד↑ =
		
מ.	4	°את כולנו° =
ל.	5	מיסיבות אה מובנו:ת
	6	(0.2)
ק.	7	השאלה: אבל הם עכשיו רק בעכברי:ם↑
	8	אם יספיקו להגיע אלינו או ל:א↑ °זו השאלה°
מ.	9	עכשיו נמצאים בקופים
	10	(0.5)
ק.	11	בקופים כבר =
מ.	12	°כן° =
ק.	13	או::↑ זה מתקרב

שיחת הביניים בין המנחים מדגישה לכאורה את חשיבות הממצא עבור המנחים בשל גילם המופלג. בעקבות בירור לגבי חיית הניסוי הקשור לרלוונטיות של הסיפור לבני האדם (עכברים מול אנשים, ש.7) ותיקון של המרואיין כי מדובר בקופים (ש.8), קירשנבאום מעיר כי כעת התרופה יכולה להיות רלוונטית. הערה אירונית זו ממסגרת את התגלית המדווחת כבעלת ערך מדעי בעיקרה, אולם ככזו שיתכן ויהיו לה השלכות רפואיות בעתיד הנראה לעין. טעותו של קירשנבאום לגבי חיית הניסוי (עכברים, ש.7), שיכולה בהקשר אחר להיחשב כ"פדיחה", שימשה לאחר תיקונה (קופים, 11) למיצוב הגילוי כבעל רלוונטיות יישומית.

המובאה השנייה לקוחה מדיווח על חיפוש "החלקיק האלוהי" (הבוזון על שם היגס, חלקיק אלמנטרי) במאיץ החלקיקים בסרן. הכתבה ממוסגרת כשיחה על החלקיק הנחקר במקום תגלית מרעישה, באופן המציב את החיפוש ואת הפרויקט עצמו כחדשותי ורלוונטי. בראיונות עם אנשי הצוות צוינה מורכבותם של נושאים פיזיקליים כמקשה על מהלך ההפקה. אולם בניתוח השיחה נמצא, כי בורות בנושא שימשה כמשאב להצגת הכתבה כחדשותית במהלך ההגשה:

החלקיק האלוהי, 18.12.11	
ל	1 מזה שנתיים או שלוש > אנחנו משוחחים אתך > (.)
2	אנחנו עדיין לא מבינים מהו החלקיק היגס ששש.
3	כנראה שלא נבין מעולם > (0.2) ששש. כנראה >
4	שאת המודל > (0.2) ה: א:ה הנורמלי
5	או המודל השכיח של מבנה האטום =
6	סטנדרטי°
7	ל גם את זה הסטנדרטי גם את זה לא נצליח להבין ששש. (0.3)
8	אבל אנחנו אוהבים > (0.4) ללטפל > בשאלות מדעיות >
9	ולתקרב אליהן (0.3) ששש.
10	ולחוש שאנחנו > שמים את ה: >
11	מ [זה כזה]
12	
13	
14	
15	
16	
17	ל [אצבע] על הדופק [של°]
18	ק [זה] כזה תענוג לא להבין-
19	ל ((---)) לא אנלא [לא מבין שום דבר]
20	מ
21	
22	
23	
24	
25	ל כן כן ((---)) [זו התרוממות רוח
26	ק [זה אי הבנה]
27	ל [אנלא מבין]
28	ק זה אי הבנה של זה ש [((-)]°
29	מ [כוז] [((-)]°
30	ל [אז למה] הוזעקת

הכתבה מוצגת כדנה בנושא שאינו חדשותי בעליל אולם ככזה המעורר עניין רב מצד המגישים (ש. 1-11) וכחלק משיחה מתמשכת שאותה הם מנהלים עם המרואייין. מיקום המנחים ביחס למרואייין, כשלונדון במרכז, אפשר לו, בהטיית המבט, ליצור מרחב שיחה שהכל שותפים לו, אולם הופך רק את קירשנבאום למגיב רלוונטי (Goodwin, 1984). מתאם זה בין הטקסט הדבור להטיית המבט, בונה מרחב לשיח כמו-אינטימי, תוך מתן הזדמנות למרואייין להשתתפות אירונית (25), "התרוממות רוח" (ולהבניית היעדר הידע (והחיפוש אחר החלקיק) כלגיטימי ומובן. האינטראקציה האירונית בין המנחים מייצרת מרחב בו ניתן לבסס את החיפוש אחר החלקיק כבעל ערך ייחודי. בעוד המנחים מציגים את עצמם כבורים, הם מבנים בורות זו כלגיטימית וכןקודת מוצא לדיון בנושא המורכב.

דיון

בעוד עיתונאים נוטים לאפיין ידיעות בנושאי מדע כמורכבות במיוחד ולא כתוכן בידורי, הצליחו לונדון וקירשנבאום לגייס הומור ואירוניה לצורך הנגשת נושאים מורכבים לקהלם. צוות התכנית התייחס לעיצוב סדר יום איכותי כסוג של התנגדות להשטחה של השיח התקשורתי בישראל (יורן, 2002; ליבס, 1998). הם עשו שימוש נרחב באמצעי שיח הומוריסטים ואירוניים המאפיינים יותר

תכניות שיח פופולאריות (Hamo et al., 2010; Fitzgerald & McKay, 2012; פרסיקו, 2005). אולם בעוד אירוניה משמשת בדרך כלל כדי לאתגר את המרואיינים (Weizman, 2008; Dori- Hacoheh & Livnat, 2015), אתגרו לונדון וקירשנבאום בעיקר את עצמם והציבו את בורותם בנושא המדווח בקדמת הריאיון. כך הפכו את הפער הידוע בין מדענים לעיתונאים (Hansen, 1994) למשאב המאפשר לכלול את המחקר המדעי בסדר היום הציבורי גם בהיעדר כתב מדע היכול להנגיש מגוון תחומי ידע באופן שיטתי ונהיר.

ניתן בהחלט לטעון, כי מסקנות המחקר תואמות את אופייה של לונדון את קירשנבאום כתכנית איכות, המובלת בידי מנחים בעלי ניסיון עשיר, ולכן ייתכן שאינן נכונות לגבי תכניות אחרות. בהספד שנשא לונדון לאחר פטירתו של קירשנבאום הוא אמר, כי הוא ימשיך להנחות אולם "יצלע עד סוף חייו" בהיעדר שיתוף הפעולה של חברו לאולפן (פרידמן, 2015). צליעה זו מורגשת בוודאי גם בדיווחים בנושאי מדע, שבהם איפשר ההומור הציני של קירשנבאום לתבוע מהמרואיינים אמירות ישירות וברורות לגבי משמעות מחקריהם (ערמון, 2015). אולם, בעוד התכנית נתפרה למידותיהם של המגישים, בחירת התכנים לשידור נמצאה כתואמת את פעילותם ותחומי העניין של כלל חברי הצוות. מעניין, כי דווקא התחקירניות, אשר לא הוזכרו כשותפות לבחירת תכנים, התגלו כשומרות הסף בשיפוטן את איכות השיחה הצפויה עם המרואיינין. שילוב הערכים החדשותיים והנושאים לדיווח שיקף את אופן קבלת ההחלטות בתכנית, אשר תואר – בראיונות למחקר זה וגם לעיתונות (וואלה!, 2012) – כמאפשר לכל חברי הצוות לקדם נושאים.

לתובנות אלו משמעות על רקע חקר עיתונות המדע, אשר נוטה להתמקד בניתוח תמטי בלבד של הערכים החדשותיים. בחינות קודמות של הנושאים המדעיים המסוקרים, הטריגרים לדיווח, והערכים החדשותיים המנחים את בחירת כתבות מדע בעיתונים השונים, הצביעו על ריבוי השיקולים הבאים לידי ביטוי בבחירת נושא מדעי כחדשותי (בראל ואחרים, 2015; Badenschier & Wormer, 2012; Elmer et al., 2008). ואולם, חקר עיתונות המדע (Schäfer, 2011), כמו חקר העיתונות באופן כללי (מאירס ורוזן, 2013), נוטה להתמקד במוצר החדשותי המוגמר במקום בתהליך המוביל להפקתו. אופיו האינטראקטיבי של הריאיון המדעי והראיונות עם חברי צוות התכנית על תהליך הפקתו, איפשרו התחקות אחר יישומם ושילובם של ערכים חדשותיים מקובלים בהבניית המחקר המדעי כחדשותי ובגישור על פערי ידע בין מדענים לעיתונאים, המקשים בדרך-כלל על הנגשתו של המחקר המדעי לקהל הרחב (Hansen, 1994; כספי, 2011).

למרות שכתבים נוטים לפתח התמחות בתחומי סיקור מוגדרים, כגון פוליטיקה או פלילים, הם נדרשים לעיתים להיוועץ עם מומחים בעלי ידע מקצועי לצורך כתיבת הידיעה החדשותית (Reich & Godler, 2015; Boyce, 2006). מאחר ותחומי סיקור כמו מדע או בריאות הם מורכבים יותר ובכל אחד מהם יש כמה דיסציפלינות מתמחות, תלות הכתבים בקהילה המדעית גבוהה במיוחד (Reich, 2012; ברזיס, 2002). היעדרם של כתבי מדע במרבית ארגוני החדשות (בראל ואחרים, 2015) מוביל

לסיקור נושאים מדעיים על ידי עיתונאים כלליים, אשר חסרים לרוב את הכלים הדרושים להבחנה בין מחקר איכותי ופסאודו-מדע ולכן מעדיפים ציטוט ההודעות לעיתונות על פני בחינתן הביקורתית.

מדענים נוהגים להלין על רמת הדיווח העיתונאי בנושאי מדע אולם דיווחים אלו אינם תוצר של העיתונאים בלבד. תלותם של העיתונאים במקורות בני-סמך אחד ופעילות יחסי הציבור של המוסדות האקדמיים מאידך, משמעה שסדר היום העיתונאי בתחומי מדע עדיין מוכתב במידה רבה בידי הקהילה המדעית (Sumner et al., 2014; מונטגומרי, 2012). דווקא מערכת יחסים זו, לצד היעדרם של כתבי מדע והעומס הרב על אלו שנותרו במערכת, מובילה לעיתים קרובות לריבוי דיווחים של "גזור והדבק" של הודעות לעיתונות, כפי שנשלחו בידי המוסד או החוקרים עצמם (Christine, 2008; Sumner et al., 2016; Rödder, 2009). בשונה מהפורמט הכתוב, הריאיון החדשותי מעניק, הן למדענים והן לעיתונאים, אפשרות לבחון הגזמות או אי-דיוקים, להבהיר מושגים טכניים, ואף לשלב את הפן-האישי ואת "אחורי הקלעים" של המחקר המדעי.

עורכי ויוצרי תכניות מדע משקיעים מאמצים ניכרים ביצירת תכניות דוקומנטריות ופורמטים הבנויים כדי לנצל את האפשרויות האודיו-ויזואליות של הטלוויזיה בהנגשת המחקר המדעי לקהל הרחב (Van Dijk, 2006; Gouyon, 2016). המחקר הנוכחי מצביע על יכולתה של שיחת פנים-אל-פנים להנגיש את המחקר המדעי לציבור הרחב אף בהיעדרם של אמצעי הפקה מרשימים. אולם הצלחתה של גישה זו תלויה באופן ניכר ביכולתם של החוקרים לשוחח על מחקרם בשפה נהירה המתכתבת עם מושגי היומיום (Armon & Baram-Tsabari & Lewenstein, 2013; Tsabari, 2016). היכולת להסביר את הממצא המדעי באופן בהיר ורלוונטי חשובה בכל מדיום עיתונאי (Hansen, 1994), אולם בעיקר במדיה המשודרים בהם החוקר מדווח ישירות על תחום מחקר (כספי, 2011). בעוד המחקר הנוכחי התמקד בתפקידם של העיתונאים, נמצא כי ליכולתם של המרואיינים לדבר על המחקר בצורה נהירה, חשיבות מרכזית בבחירת הנושא ועיצובו, בעיקר בשלבים הקודמים לריאיון עצמו.

ממצאי מחקר זה עקרוניים גם על רקע עלייתם של המדיה החדשים כאלטרנטיבה לכאורה לדיווחים בנושאי מדע בעיתונות הממוסדת (Anderson et al., 2010; Kahle et al., 2016). כמו בתכנים חדשותיים כלליים (Gottfried & Shearer, 2016), הרשתות החברתיות נמצאו כפלטפורמת הצריכה המרכזית לתכני המדיה ה"מסורתיים" גם בנושאים הקשורים למדע וטכנולוגיה (Veltri & Atanasova, 2015; Büchi, 2016). בלוגרים רבים עושים מאמצים ניכרים כדי להנגיש תגליות או מושגים חדשים לציבור, אך קהלם מוגבל בדרך כלל לחובבי מדע (Colson, 2011; Ranger & Bultitude, 2016). רבים אחרים, אשר תגובותיהם נצפו באתרי העיתונות, נוטים לבקר את הידע והממסד המדעי (Secko et al., 2011; Laslo et al., 2011) ומרתיעים מדענים מפעילות ברשתות

החברתיות (Trench, 2012). על כן, העיתונות המקצועית נשארה מקור מידע מרכזי בנושאי מדע עבור הציבור הרחב וכערופ מועדף עבור רבים בקהילה המדעית (Peters, 2013; The Wellcome Trust, 2016; משרד המדע הטכנולוגיה והחלל, 2014). במחקר זה נמצא כי כדי לבסס דיווח אמין ומקיף נדרשת הקהילה המדעית לפתח היכרות עם ערוצים חדשתיים שונים, עם הערכים המנחים את עבודתם ועם הדרכים שבאמצעותן הם יכולים לסייע לעיתונאים ליידע את הציבור בענייני מדע כמו גם בענייני השעה.

נספח 1: תמלול

ל. = לונדון, ק. = קירשנבאום, מ. = מדען

° = טון שקט

[ ] חפיפת תורי דיבור

=: הארכת הברה

ש.ש. = שאיפה במהלך הדיבור

() = הפסקות דיבור, זמן בעשירות שניה

↓↑ = אינטונציה עולה/יורדת,

<> \ > : קצב דיבור מהיר/איטי יחסית.

תמונות : צילומי מחוות (תנועות ידיים, מבט) החופפים לטקסט הדבור (מקוקו).

רשימת המקורות

בנוזימן, עי' (2013) מותק, העיתוננים התכווצו, בכמה קטן כוח האדם במערכות העיתוננים המרכזיים. **העין השביעית**. 4.1.13. נדלה בתאריך 6.9.13 מתוך <http://www.the7eye.org.il/87641>

בראל, י', ברעם-צברי, א', פלג, ר', ערמון, ר', ורוה, א' (2015), **לקראת מדיניות מבוססת ראיות בתחום תקשורת המדע בישראל: מאפייני סיקור מדע בתקשורת החדשותית המודפסת, המשודרת והמקוונת בעברית** (אוקטובר 2013 אפריל – 2014). חיפה: מוסד נאמן.

ברזיס, מי' (2002), מי ידאג לבריאות התקשורת. **זמן הרפואה**, 1, 44-46.

גלטונג, י' ורוגה, מי' (1995[1965]), מבנה חדשות החוץ: סיקור המשברים בקונגו, בקובה ובקפריסין בארבעה עיתוננים זרים, בתוך ד' כספי (עורך), **תקשורת המונים: מקראה**. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 200-233.

יורן, ני' (2002), ערוץ 2: הממלכתיות החדשה. תל אביב: רסלינג.

כספי, ד' (2011), בגוב הכתיבה העיתונאית, בתוך: ד' כספי (עורך), **סדר יום: תקשורת, חברה, פוליטיקה**. תל אביב: רסלינג, עמ' 13-26.

ליבס, תי' (1998), המרחב הציבורי החדש. בתוך ד. כספי (עורך), **תקשורת ודמוקרטיה בישראל**, ירושלים: מכון ון ליר, עמ' 141-152.

מאיירס, א' ורוזן, א' (2013), טוהר וסכנה: חדשותיות, מסגור משברי תדמית ותחקיר הצלילות בקישון. **מסגרות מדיה**, 10, 1-22.

מונטגומרי, מ' (2012), הראיון החדשותי המשודר. בתוך: מ' חמו, מ' בלונדהיים, ושי' בלום קולקה (עורכים), **תקשורת כשיח: עיונים בשפה ובמדיה: קובץ מאמרים לכבודה של פרופ' שושנה בלום קולקה**. ירושלים: מאגנס.

משרד המדע הטכנולוגיה והחלל (2014), **ממצאי סקר עמדות הציבור בנושאים הקשורים למדע וטכנולוגיה**. רמת גן.

משרד המדע הטכנולוגיה והחלל, (2015), **תפיסות ועמדות הציבור בישראל-מדע טכנולוגיה וחלל**. רמת גן.

עמיר, ע' (2010), הבניית שליטה של המראיין באמצעות בחינת סגנונות הנימוס: מעורבות ועצמאות. בתוך: ר' בן-שחר, ג' טורי וני' בן-ארי (עורכים), **העברית שפה חיה**. תל אביב: המכון הישראלי לפואטיקה וסמיוטיקה ע"ש פורטר והקיבוץ המאוחד, עמ' 379-396.

ערמון, ר' (2015), הדרישה לקונקרטיות. **העין השביעית**. 27.9.15. נדלה בתאריך 27.9.15 מן האתר <http://www.the7eye.org.il/175452>

פרידמן, ע' (2015), מוטי קירשנבאום הובא למנוחות. **Ynet**. 27.9.15. נדלה בתאריך 27.9.15 מן האתר <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4704251,00.html>

פרסיקו, א' (2005), מסך הברזל. **גלובס**, 29.5.05, נדלה בתאריך 28.6.13 מן האתר <http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=918538>

קליין, ע' (2008), בין מיתוסים למדע: נרטיב האיידס בעיתונות הישראלית בשנים 1981-2007 כדוגמה להבניה תרבותית של מחלה. **מסגרות מדיה**, 2, 53-58.

רוזן, ג' (2006), **נציב תלונות הציבור: דו"ח שנתי מס 11 תשס"ה-תשס"ו**. ירושלים: הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו.

Albaek, E. (2011). The interaction between experts and journalists in news journalism. *Journalism*, 12(3), 335-348.

Allan, S., Anderson, A., & Petersen, A. (2010). Framing risk: nanotechnologies in the news. *Journal of Risk Research*, 13(1), 29-44.

Anderson, A. A., Brossard, D., & Scheufele, D. A. (2010). The changing information environment for nanotechnology: online audiences and content. *Journal of Nanoparticle Research*, 12(4), 1083-1094.

Armon, R., & Baram-Tsabari, A. (2016). Our findings, my method: Framing science in televised interviews. *Public Understanding of Science*, Online first.

Badenschier, F., & Wormer, H. (2012). Issue Selection in Science Journalism: Towards a Special Theory of News Values for Science News? In: The Sciences' Media Connection –Public Communication and its Repercussions. In S. Rödder, M. Franzen, & P. Weingart (Eds.), (Vol. 28, pp. 59-85): Springer Netherlands.

- Baram-Tsabari, A., & Lewenstein, B. V. (2013). An Instrument for Assessing Scientists' Written Skills in Public Communication of Science. *Science Communication*, 35(1), 56-85.
- Bednarek, M., & Caple, H. (2014). Why do news values matter? Towards a new methodological framework for analysing news discourse in Critical Discourse Analysis and beyond. *Discourse & Society*, 25(2), 135-158.
- Boyce, T. (2006). Journalism and Expertise. *Journalism Studies*, 7(6), 889-906.
- Bucchi, M., & Mazzolini, R. G. (2003). Big science, little news: science coverage in the Italian daily press, 1946-1997. *Public Understanding of Science*, 12(1), 7-24.
- Büchi, M. (2016). Microblogging as an extension of science reporting. *Public Understanding of Science*, online first.
- Christine, R. (2008). Science reporting by press release: an old problem grows worse in the digital age. *Columbia Journalism Review*. 14.11.08. Retrieved 18.4.06 from: http://www.cjr.org/the_observatory/science_reporting_by_press_rel.php?page=all
- Clark, F., & Illman, D. L. (2006). A longitudinal study of the New York Times Science Times section. *Science Communication*, 27(4), 496-513.
- Clayman, S. E., & Heritage, J. (2002). *The news interview: Journalists and public figures on the air*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Colson, V. (2011). Science blogs as competing channels for the dissemination of science news. *Journalism*, 12(7), 889-902.
- Cotter, C. (2010). *News talk: Investigating the Language of Journalism*: Cambridge University Press.
- Dori-Hacohen, G., & Livnat, Z. (2015). Negotiating Norms of Discussion in the Public Arena: The Use of Irony in Israeli Political Radio Phone-In Programs. *Journal of Communication*, 65(6), 909-931.
- Elmer, C., Badenschier, F., & Wormer, H. (2008). Science for Everybody? How the Coverage of Research Issues in German Newspapers Has Increased Dramatically. *Journalism and mass communication quarterly*, 85(4), 878-893.
- Fitzgerald, R., & McKay, S. (2012). Just like home: Remediation of the social in contemporary news broadcasting. *Discourse, Context & Media*, 1(1), 1-8.
- Gans, H. J. (1980). *Deciding what's news*. London: Constable.
- Goodwin, C. (1984). Notes on story structure and the organization of participation. . In J. H. J. M. Atkinson (Ed.), *Structures of social action* (pp. 225-246). Cambridge: Cambridge University Press.

- Gottfried, J., & Shearer, E. (2016). *News use across social media platforms*. Washington, DC: Pew Research Center
- Gregory, J., & Miller, S. (1998). *Science in public: Communication, culture, and credibility*. New York, NY: Basic Books.
- Groves, T., Figuerola, C. G., & Quintanilla, M. Á. (2015). Ten years of science news: A longitudinal analysis of scientific culture in the Spanish digital press. *Public Understanding of Science*, 25 (6) 691–705.
- Hamo, M. (2015). I have nothing to do but agree: Affiliative meta-discursive follow-ups as a resource for the reciprocal positioning of journalists, experts and politicians-as-experts in television news *Follow-ups in Political Discourse: Explorations across contexts and discourse domains* (Vol. 60, pp. 57-80). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Hamo, M., Kampf, Z., & Shifman, L. (2010). Surviving the ‘mock interview’: challenges to political communicative competence in contemporary televised discourse. *Media, Culture & Society*, 32(2), 247-266.
- Hansen, A. (1994). Journalistic practices and science reporting in the British press. *Public Understanding of Science*, 3(2), 111-134.
- Hansen, A., & Dickinson, R. (1992). Science Coverage in the British Mass Media: Media Output and Source Input. *Communications*, 17(3), 365-378.
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2001). What Is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies*, 2(2), 261-280.
- Harcup, T., & O'Neill, D. (2016). What is news? *Journalism Studies*, 1-19.
- Hijmans, E., Pleijter, A., & Wester, F. (2003). Covering Scientific Research in Dutch Newspapers. *Science Communication*, 25(2), 153-176.
- Kahle, K., Sharon, A. J., & Baram-Tsabari, A. (2016). Footprints of Fascination: Digital Traces of Public Engagement with Particle Physics on CERN's Social Media Platforms. *PLoS ONE*, 11(5), e0156409.
- Kampf, Z., & Daskal, E. (2011). When the watchdog bites: insulting politicians on air. In M. Ekström & M. Patrona (Eds.), *Talking Politics in the Broadcast Media* (pp. 177-200). Amsterdam: John Benjamins.
- Laslo, E., Baram-Tsabari, A., & Lewenstein, B. V. (2011). A growth medium for the message: Online science journalism affordances for exploring public discourse of science and ethics. *Journalism*, 12(7), 847-870.
- Lemańczyk, S. (2014). Science and National Pride: The Iranian Press Coverage of Nanotechnology, 2004-2009. *Science Communication*, 36(2), 194-218.

- León, B. (2008). Science related information in European television: a study of prime-time news. *Public Understanding of Science*, 17(4), 443-460.
- Major, A. M., & Atwood, L. E. (2004). Environmental Risks in the News: Issues, Sources, Problems, and Values. *Public Understanding of Science*, 13(3), 295-308.
- Mellor, F., Webster, S., & Bell, A. R. (2011). *Content Analysis of the BBC's Science Coverage, Review of the Impartiality and Accuracy of the BBC's Coverage of Science*. London :
- National Science Board. (2016). *Science and Engineering Indicators 20126*. Arlington VA :
- Nir, B., Dori-Hacohen, G., & Maschler, Y. (2014). Formulations on Israeli political talk radio: From actions and sequences to stance via dialogic resonance. *Discourse Studies*, vol. 16 no. 14 534-571.
- Nisbet, M. C. (2009). Framing science: A new paradigm in public engagement. In L. Kahlor & P. A. Stout) Eds.), *Communicating science: New agendas in science communication* (pp. 40–67). Oxon and New-York: Routledge.
- Patrona, M. (2005). Speaking authoritatively: On the modality and factuality of expert talk in Greek television studio discussion programs. *Text*.233 ,(2)25 ,
- Peters, H. P. (2013). Gap between science and media revisited: Scientists as public communicators. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(Supplement 3), 14102-14109.
- Ranger, M., & Bultitude, K. (2016). 'The kind of mildly curious sort of science interested person like me': Science bloggers' practices relating to audience recruitment. *Public Understanding of Science*, 25(3), 361-378.
- Reich, Z. (2012). Journalism as Bipolar Interactional Expertise. *Communication Theory*, 22(4), 339.358-
- Reich, Z. (2015). Comparing News Reporting Across Print, Radio, Television and Online. *Journalism Studies*, 1-21.
- Reich, Z., & Godler, Y. (2015). *De-specialization: The dialectic model of journalistic expertise*. Paper presented at the The 6th Israeli Science Communication Conference, Rehovot .
- Rensberger, B. (2009). Science journalism: Too close for comfort. *Nature*, 459(7250), 1055-1056.
- Rödder, S. (2009). Reassessing the concept of a medialization of science: a story from the "book of life". *Public Understanding of Science*, 18(4), 452-463.

- Sacks, H. (1992). *Lectures on conversation (2 Vols)*. Oxford: Blackwell.
- Schäfer, M. S. (2011). Sources, Characteristics and Effects of Mass Media Communication on Science: A Review of the Literature, Current Trends and Areas for Future Research. *Sociology Compass*, 5(6), 399-412.
- Secko, D. M., Tlalka, S., Dunlop, M., Kingdon, A., & Amend, E. (2011). The unfinished science story: Journalist–audience interactions from the Globe and Mail’s online health and science sections. *Journalism*, 12(7), 814-831.
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (1996). *Mediating the message: Theories of influences on mass media content* (2nd Edition ed.). White Plain, NY: Longman.
- Suleski, J., & Ibaraki, M. (2010). Scientists are talking, but mostly to each other: a quantitative analysis of research represented in mass media. *Public Understanding of Science*, 19(1), 115-125.
- Šuljok, A., & Brajdić, V. M. (2013). How the Croatian daily press presents science. *News Science & Technology Studies*, 26.112-92 ,(1)
- Summ, A., & Volpers, A.M. (2015). What’s science? Where’s science? Science journalism in German print media. *Public Understanding of Science*.
- Sumner, P., Vivian-Griffiths, S., Boivin, J., Williams, A., Bott, L., Adams, R., . . . Chambers, C. D. (2016) .Exaggerations and caveats in press releases and health-related science news. *PLoS ONE*, 11(12), e0168217.
- Sumner, P., Vivian-Griffiths, S., Boivin, J., Williams, A., Venetis, C. A., Davies, A., . . . Chambers, C. D. (2014). The association between exaggeration in health related science news and academic press releases: retrospective observational study. *British Medical Journal*, 349.
- The Wellcome Trust. (2016). *Wellcome Trust Monitor Report (Wave 3): Tracking public views on science and biomedical research*. London
- Trench, B. (2012). Scientists’ blogs – glimpses behind the scenes. In S. Rodder, M. Franzen, & P. Weingart (Eds.), *The Sciences’ Media Connection: Public Communication and Its Repercussions* (Vol. 28, pp. 273-290): Springer.
- Tuchman, G. (1973). Making news by doing work: routinizing the unexpected. *American Journal of Sociology*, 79(1), 110-131
- Veltri, G. A., & Atanasova, D. (2015) .Climate change on Twitter: Content, media ecology and information sharing behaviour. *Public Understanding of Science*.
- Watts, S. (2014). Society needs more than wonder to respect science. *Nature*, 151, 508.
- Weizman, E. (2008). *Positioning in media dialogue: Negotiating roles in the news interview* (Vol. 3): John Benjamins.

- Welbers, K., van Atteveldt, W., Kleinnijenhuis, J., Ruigrok, N., & Schaper, J. (2015). News selection criteria in the digital age: Professional norms versus online audience metrics. *Journalism*, 17(8), 1037-1053.
- Wien, C. (2014). Commentators on daily news or communicators of scholarly achievements? The role of researchers in Danish news media. *Journalism*, 15(4), 427-445.
- Wieten, J., & Pantti, M. (2005). Obsessed with the audience: breakfast television revisited. *Media, Culture & Society*, 27(1), 21-39.

הערות

---

1. כתיבת מאמר זה לא הייתה מתאפשרת ללא סיוע ושיתוף פעולה מצד אנשי צוות התכנית. תודתנו נתונה להם ובעיקר לעורך הראשי דאז, אבי אלקלעי על גישה לארכיון התכנית, על הייעוץ, על השתתפותם בראיונות ועל תמיכתם המתמשכת בתיווך המחקר המדעי לציבור. תודתנו גם למחלקה לחינוך למדע טכנולוגיה בטכניון על מלגת פוסט דוקטורט, ולאיחוד האירופי על מלגת מארי קירי (PIEF-GA-2012-329249) שניתנו לערמון ואפשרו מחקר זה. אנו מודים גם לרותם סלע ואסנת בראל על איסוף ותמלול הראיונות. המאמר מוקדש לזכרו של מוטי קירשנבאום ולפועלו, הן כמראיין ייחודי, והן כ"מר חדשות" בטלוויזיה הישראלית.